

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 ռուբլի. կէս տարեկանը 6 ռուբլ. Առանձին համարները 5 կոպէկով.

Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ.

Մեր հասցեն. Тифлисъ, Редакция «Мшакъ»,
Կամ Tiflis, Rédaction «Mschak»,
Տէլէֆոն № 253.

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (բացի կիրակի եւ տօն օրերէն)

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով.

Յայտարարութիւնների համար վճարում են
խրաբանչիւր տողատեղին 10 կոպէկ.
Տէլէֆոն № 253.

ՀԻՄՆԱԳԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ԲԱՑՎԱԾ Է ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՄՇԱԿ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԴՐԱԿԱՆԱԿԱՆ ԼՐԱԿՐԻ (30-Դ ՏԱՐԻ)

ԱՌԱՋԻԿԱՅ 1902 ԹԻՎԱՆԻՆ

«ՄՇԱԿԸ» ՀՐԱՏԱՐԱԿՎԵԼՈՒ Է ՆՈՅՆ ՊՐՕԳՐԱՄՈՎ ԵՒ ՆՈՅՆ ՈՒՂՂՈՒԹԵԱՄԲ

ամեն օր, բացի տօներէն յաջորդող օրերէն:

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒՆԸ. «Մշակի» տարեկան գինը 10 ռուբլի է, տասն եւ մէկ եւ տասն ամսականը՝ 9 ռ., ինն եւ ութ ամսականը՝ 8 ռ., եօթ ամսականը՝ 7 ռ., վեց ամսականը՝ 6 ռ., հինգ ամսականը՝ 5 ռ., չորս ամսականը՝ 4 ռ., երեք ամսականը՝ 3 ռ., երկու ամսականը՝ 2 ռ. եւ մի ամսականը՝ 1 ռուբլի:

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆՆԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ. Ամերիկայի բաժանորդները պէտք է վճարեն տարեկան 7 դոլլար. Եւրոպայի բաժանորդները՝ 30 ֆրանկ. Պարսկաստանի բաժանորդները՝ 10 ռուբլի:

«Մշակին» գրվել կարելի է ԽՐԱՏԱՐԱՆԸ (Բաղարնայա եւ Բարձրակայա փողոցների անկիւն), իսկ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱՅՆ. Գաւթեանի մօտ:

Կայարութեան ուրիշ քաղաքներից «ՄՇԱԿԻՆ» գրվելու համար եւ առնադրակ նամակներ եւ ծրարներ ուղարկելիս, պէտք է զիմի հետեւեալ հասցէով. ТИФЛИСЪ, Редакция «МШАКЪ», իսկ արտասահմանից՝ ТИФЛИС, Rédaction du journal arménien «MSCHAK».

Յայտարարութիւնները ընդունվում են բոլոր լեզուներով:

ԱՊԱՌԻԿ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԶԷ ԸՆԴՈՒՆՎՈՒՄ

ԲՈՎԱՆԴԱՅՈՒԹԻՒՆ

Միջնակարգ դպրոցի ծրագիր. Ներքին Տե-
ստիութիւն. Դատաստանական դատարան. Նա-
մակ Մօսկվայից. Նամակ Խմբագրութեան. Նա-
մակ Խմբագրութեան. Ներքին լուրեր. ԱՐՏԱ-
ՔԻՆ ՏԵՍՏԻԹԻՒՆ. Նամակ Պարսկաստանից. Արտաքին լուրեր. Հեռագրի միջոցով. ՅԱՅՏԱՐԱ-
ՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ. ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ. Բժշկի զը-
րոյցները.

ՄԻՋՆԱԿԱՐԳ ԴՊՐՈՑԻ ԾՐԱԳԻՐ

Մենք տեղեկացանք, որ ներկայումս
կազմվում է մի ծրագիր՝ բանալու Կանադայի
քաղաքում մի միջնակարգ դպրոցի տեսու-
կան դպրոց, ներկայումս գոյութիւն ունե-

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԲԺՇԿԻ ԶՐՈՑՑՆԵՐ

Վճարակար հրատարակչի անունով

Մեր տաղանդաւոր հրապարակաւսու Լ. Ն.
«Մշակի» 268-ում, մատնացոյց արեց այն հան-
գումանքի վրայ, որ մեր օրացոյցները պահպա-
նում են ժողովրդի մէջ մի շարք մտայնապաշ-
տութիւններ ու նախապաշարմունքներ, որով
տգիտութեան խաւարի մէջ են պահում ամ-
բողիք:

Մենք միացնում ենք մեր ձայնը պ. Լ-ի բո-
ղոքին եւ պարտք ենք համարում հրաւիրել ըն-
թերցողներին ու խմբագրութիւնը մեր օրացոյցների
վնասակարութեան վրայ:

Մեր խեղճ ժողովուրդը, որը ոչ դպրոց ունի,
ոչ ընթերցանութեան գրքեր, ազանութեամբ
լսելով է ամեն հայ տառ, որը նրա ձեռքն է
ընկնում: Յայտնի է նոյնպէս, որ նա ամեն
ու պաճ տառը աւետարանի խօսք է ընդունում
ու անպայման հաւատում է:

Օրացոյցը անտարակոյս տառ հազարներով
տարածվում է մեր ժողովրդի մէջ եւ ամեն գրա-
գէտի տանը կարելի է մի որ եւ օրացոյց գտնել:
Օրացոյցը պահվում է ամբողջ տարի ու ամեն օր
կարդացվում: Այստեղից հասկանալի է, թէ որ
աստիճան զգոյշ պիտի լինել, որպէս զի այդ
հանրածառը զբոյժի միջոցով չը տարածվեն
սխալ ու վնասակար գաղափարներ:

Եւ թերթիցի հինգ օրացոյցներ եւ նրանցից
ամենամանավանդ գտայ իշխանի օրացոյցը, որը
մի պաշտօնական հրատարակութիւն է եւ ոչ
մի յաւելում չունի: Սա մի լոկ օրացոյց է,
եւ յաւակնութիւն չունի կողմնակի «տեղեկու-

ցոյ արհեստաւորաց դպրոցի փոխարէն:

Այդպիսի մի դպրոցի բացում Կանա-
դայում կը գտնէ համակրութիւն թէ քաղա-
քի եւ թէ գիւղական ազգայնականութեան
կողմից: Քաղաքի բնակիչները մեծապէս
մասը ապրում է այգիներով եւ գիւղատըն-
տեսութիւնից ստացած արգիւնքներով ու
հաճութեամբ մտնում է կատարելագոր-
ծութիւններ, երբ տեսնում է նրանց օգ-
տաւետութիւնը:

Գիւղատեսուական դպրոց հիմնելու հա-
մար կան միջոցներ: Ներկայումս գոյու-
թիւն ունեցող Միջաշխարհային արհեստաւո-
րաց դպրոցը ստանում է իւրաքանչիւր
տարի դրամական նպաստներ, որոնք կարող
են բաւարար լինել գիւղատեսուական դպ-

թիւններ» ու «գիտելիք» տարածել ժողովրդի
մէջ:

Սա մի համեստ օրացոյց է: Սակայն ի
նչատի ունենալով այդ օրացոյցի մեծ տարա-
ծումն, ցանկալի էր, որ նրա մէջ ժողովուրդը
գտնէր նաեւ ուրիշ շատ մանր-մունք, առօրեայ
կեանքին անհրաժեշտ տեղեկութիւններ, մեր
ազգին վերաբերեալ պատմական, աշխարհագրա-
կան, վիճակագրական եւ այլ գիտելիքներ, եւ
որ գլխաւորն է, առողջապահութեան վերա-
բերեալ խորհուրդներ: Իշխանի օրացոյցը ոչինչ
չէ անում այդ ուղղութեամբ. այդ մի ցաւալի
թերութիւնն է, որը խորհուրդ ենք տալիս լը-
րացնելու, որովհետեւ, անտարակոյս, ոչ մի
գիրք եւ ոչ մի լրագիր այնչափ չէ տարած-
ված, որչափ այդ օրացոյցը:

Պետերբուրգում մի բարձրաստիճան անձա-
ւորութիւն խորհուրդ տուեց ինձ բաւականա-
նայ օրացոյցով առողջապահական գիտելիքներ
տարածելու համար:

Հաւատացնում եմ ձեզ, որ առողջապահա-
կան թերթը աւելորդ չքեղութիւն է ձեր ժողո-
ւրդի համար, օրացոյցը բաւական է. (եւ ուզում
էի մի այսպիսի թերթի իրաւունք ստանալ):

Իշխանի օրացոյցից յետոյ պէտք է լինել
Գիւտ ք. Աղանանցի, որի մէջ թէեւ գրված
է երազանք, բայց առանց դատողութիւնների
ու յաւելումների: Այսպիսով ազատութիւն է
տրվում ընթերցողին հաւատալ կամ ոչ:

Սակայն, կրկնում ենք, ժողովուրդը հաւա-
տում է ամեն տպած տառի եւ մանաւանդ,
երբ տառը հոգեւորականի գրչի տակից է դուրս
եկել:

Մնացած երեք օրացոյցները չեն բաւականա-
նում լոկ տօնարով, այլ պարունակում են
նաեւ յաւելումներ, երազանք, առողջապա-
հական խորհուրդներ, պատմութեան, անկե-
ղծութեան եւ այլն:

րոյցի ծախքերի մեծագոյն մասը ծածկելու
համար: Երկրագործութեան միջնորդու-
թիւնը յատկացրել է փորձական կայա-
րան հիմնելու համար 21 դեկտեմբերին հող,
Կանադայի քաղաքին կից, որ ունի ուղղման
համար ջուր եւ կարող է կանոնաւոր կեր-
պով մշակել: Արհեստաւորաց դպրոցն էլ
ունի իրան յատկացրած հողաբաժին, բայց
զրանցից միջնորդութիւնը պատրաստ է
դպրոցական պէտքերի համար ծառայեցնել
արքունական հողերի մի մասը արօտների
շրջանում:

Կանադայի արհեստաւորաց դպրոցը ներ-
կայումս էլ պարապում է գործնական
գիւղատեսութեամբ, բայց ոչ այնքան
կատարեալ կերպով, որ դպրոց աւարտած
աշակերտները կարող լինէին իրանց պատ-
րաստ զգալ կանոնաւոր եւ կատարելագործ-
ված անտեսութիւն վարել: Այդպիսով
դպրոցը չէ հասնում իր նպատակին: Նա
չէ տալիս ոչ բաւականաչափ հմուտ ար-
հեստաւորներ եւ ոչ գիւղատեսուներ: Նոր
մշակող ծրագիրը նպատակ ունի գիւղա-
տեսական կրթութիւնը զնել լուրջ եւ
ամուր հիմքեր վրա եւ պատրաստել գործ-
նական կեանքի համար պիտանի մասնա-
գէտներ:

Կանադայի շրջակայքում կան բազմաթիւ
կալուածքներ եւ գիւղեր, որտեղ գիւղա-
տեսութեան կարող կարող է մեծ զարգացում
ստանալ եւ ծաղկել: Հողը բարեբեր է եւ
յարմար է թէ այգեգործութեան եւ թէ
գանազան արգիւնաւէտ բոյսերի՝ մշակու-
թեան համար: Քաղաքի այգեգործերի եւ
հարեան գերմանական գաղթականների ա-
րած փորձերը ցոյց են տալիս, որ Կան-
ադայի հողը կարող է ապահովել իր աշ-
խատաւորին, եթէ ձեռք են առնված մի-
ջոցներ խելացի կերպով նրան մշակելու
եւ արմատները ու ամբողջ անտեսական ա-
ռարկաները կանոնաւոր խնամելու:

Երազանք, գուշակութիւններ եւ առող-
ջապահական գիտելիքներ—անձ թէ ինչ է
զբաղեցնում մեզ այսօր:

Ինչո՞ր երեք օրացոյցները զետեղել են «Երա-
զանք», պ. Զմիկեանը իր մի ծանօթութեան
մէջ ասում է. «Թէ երազանքներ եւ թէ զը-
րանց նման հրատարակութիւնները աւելորդ եւ
աննպատակալարմար են տպագրութեան, բայց
գաւառական մեր մի քանի գործակալների ա-
նընդհատ պահանջին գոհացում տալու համար,
հակառակ մեր ցանկութեան, հրատա-
րակում ենք—եւ այն»:

Իսկ երազանքի առաջաբանի մէջ ասում է,
ի միջի այլոց, որ ինքը համամիտ չէ երազան-
քի բացատրութեանը, քանի որ նրանք գիտնա-
կան հիմունք չունենա:

Այս խտտովանութիւնը գովելի է եւ նրա
ընթերցումն շատերի մտքում կը խախտէ գէպի
կարգն ունեցած հաւատը, սակայն պ. Զմիկեա-
նը այնու ամենայնիւ մի յանգամ է գործել, զի-
ջանելով «գաւառների պահանջին» ոչ մի գիտում
չը պէտք էր նրան իր համոզմունքի հակառակ
գործել տալ: Դատապարտելի է նոյնպէս եւ այն,
որ պ. Զմիկեանը գիտեղի է «Գիտատիտի ա-
րած փորձերը մարդու մարմնի խաղերի մասին»
Նախ եւ առաջ, այդ «խաղերի» բացատրութիւն-
ները միմիայն ցնդաբանութիւններ են, եւ երկ-
րորդ, որ ոչ մի կերպ նրանք փորձեր չեն:

Անձ մի երկու օրինակ:

«Բերանակն ալը (եթէ խաղայ) սգից ազատուի,
կանանց պատճառաւ հոգս լալի եւ մեռնի, ձախ
քներակն—լիւթիւն, չնորք եւ պատիւ է կամ
մարդու հետ կուռի»:

Տեսէք թէ ինչ հիմնական տարբերութիւն
կայ ալ ու ձախ քներակների մէջ: Այս օր փորձի
վրա է հիմնված: Բայց այդ դեռ ոչինչ, աւելի
եւս մանրակրկիտ «փորձեր» են արված:

Տեսէք. «Յօնքն ալը—կորուստը գտնի եւ

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՏԻԹԻՒՆ

ԴԱՏԱՍԱՆԱԿԱՆ ԴԱՆՆԻՃԻՑ

(Շարունակութիւն)

Իշխ. Արդութեանի պաշտպան երգ. հաւա-
տարմար Տեպլինկո իր ձառում, որ տեւեց մօտ
3 ժամ, մի առ մի մանրամասնօրէն քննադա-
տեց ու հերքեց մեղադրութեան բոլոր կէտերը:
Յարգելի պրօկուրօրը,—ասաց նա,—պնդում
էր, թէ վկաների ցուցմունքները մի տեսակ քօղ
էին ծածկելու համար գործի էութիւնը: Ոչ,
խակական քօղը, որ յերաւի ծածկում է մեղադ-
րողի աչքից գործի էութիւնը, այն թղթերն են,
գիւղատեսուային այն ձեւակաւութիւնները, ո-
րոնց պակասութիւնը մեղադրեալների պաշտօ-
նակարութեան ընթացքում՝ այնքան սարսափ է
ազդում մեղադրողին:

Յարգելի պրօկուրօրը նոյն իսկ դիվերտիս-
մէնտ անուանեց վկաների ցուցմունքների շար-
քը: Բայց դիվերտիսմէնտ բառի հետ մենք սո-
վոր ենք կապել դատաւարութեան գաղափա-
րը, մինչդեռ ձեր առաջ ցուցմունքներ տուող
վկանները բոլորն էլ աչքի են ընկնում իրանց
լրջութեամբ եւ անկեղծութեամբ:

Յարգելի մեղադրողը չէ պնդում, թէ մեղա-
դրեալները ոչինչ չեն արել, նա նոյն իսկ ըն-
դունում է, որ նրանք գուցէ շատ են աշխատել,
բայց այդ դէպքում ինչպէս կարելի է խօսել
նրանց անփութութեան, նրանց անգործութեան
մասին: Բացի դրանից, որպէս զի մէկին կա-
րելի լինի մեղադրել անփութութեան մէջ,
պէտք է որոշ կերպով ցոյց տալ այն գործո-
ղութիւնը, որ այս ինչ կամ այն ինչ օրէնքով
պահանջվում էր նրանից եւ որ նա, սակայն,
չէ կատարել: Այդպիսի բան մենք մեղադրու-
թեան մէջ չենք գտնում:

Պ. պրօկուրօրը յարձակվում է մեղադրեալ-
ների վրա, թէ ինչու էին նրանք, ուրիշ գործեր
թողած, փայլուն զեկուցումներ գրում: Մե-
ղադրողի ասելով, նրանք կարող էին այդ զե-
կուցումները չը գրել: Բայց որտեղից է նա
վերցրել այդ, չը գիտեմ: Քաղաքային կանո-

ստիւն թեթեւութիւն լինի,—ձախը՝ լիութիւն,
կեանքի երկարութիւն չարի կամ տարանայ,
յօնքի մէջը նեղութեան համաւա լսի, անկարգ
բանի հանդիպել, տրտմի եւ վերաւորվի: Ի՞նչ
նուրը ու մանրակրկիտ տեղեկութիւններ: Այ
աչքի աղբիւրը մի բան է, ձախը ուրիշ բան,
ալ աչքի յետի աղբիւրը մի ուրիշ բան, ձախ
աչքի ետեւի աղբիւրը—ուրիշ եւ այլն եւ այլն:

Իգնատիոսի այս ցնդաբանութիւնները կարող
են շատ վնասակար ազդեցութիւն ունենալ հա-
ւատացողի վրա, ազդելով նրա հոգեկան դրու-
թեանը, անհանգստութիւն եւ տանջանք պատ-
ճաւելով նրան ու նոյն իսկ հիւանդացնելով:
Երեւակայեցէք, որ մի պառաւ ու հիւանդ
կնոյ ալ քնեղութիւն խաղում է: Նա վերջում է
Զմիկեանի օրացոյցը ու կարգում: «Բերանակն ալը
խաղայ—մեռնի»: Պրծաւ.—այդ գուշակութիւնը
նա հալած իւղի տեղ կընդունէ, գիշեր-ցերեկ
գրա վրա կը մտածէ, եւ այդ միտքը, թէ պիտի
մեռնի, կը մեխիլ նրա ուղեղում, կազդէ նրա
ամբողջ կազմուածքի վրա, աւելի եւս կը հի-
ւանդացնէ նրան, աւելի եւս կը քայքայէ նրա
առողջութիւնը եւ կարող է սպանել նրան: Այս
կոչվում է ինքնասնեղ շնչո՞ւն, որի ա-
հագին գորութիւնը յայտնի է բժշկական գի-
տութեան մէջ:

Շատ աւելի յանդուգն եւ դրական հայեացք
ունի երազների վրա պ. Արիստանը (օրացոյց
«Երիւր», Ալեքսանդրօպօյ):

Մոգերին վայել խորհրդաւորութեամբ նա ա-
սում է հետեւեալը:

«Այն երեւոյթները, որոնք ներկայանում են
երազում պարզ եւ կենդանի ձեւով, առանց որ եւ
է խանդարմունքի եւ չիթթութիւնների, չեն ընդ-
հատվում ուրիշ ցնդաբան երեւոյթներով կամ
երեւակայութեամբ եւ պատահում են առաւօ-
տեան արշայոյսին եւ արեգակի ծագման ժա-

նադրութիւնը ուղղակի պահանջում է քաղաքային վարչութիւնից միջնախ Լուսինա-սիրական հարցեր առաջարկել դուռնայի քննութեան, իսկ մենք բացի զեկուցումից ոչ մի ձեռք գիտենք, որով կարողանաք քաղաքային վարչութիւնը կատարել օրէնքի այդ պահանջը:

Յարգելի պրօկուրօրը ասում է, թէ մեղադրեալները փայտին զեկուցումներ գրում էին դրօշակ լոկ չնչին անափառութիւնից: Լաւ անափառութիւն է: որ ստիպել է իշխ. Արդութեանն մօտ 35 զեկուցում գրել իր կարծատեւ պաշտօնավարութեան ընթացքում, եւ հետաքրքրական է իմանալ, արդեօք պ. պրօկուրօրի նման են նայում այդ զեկուցումների վրա այն հիւսնայինը, անօթեան թշուառները եւ առհասարակ բոլոր քաղաքացիները, որոնք օգտւում են այդ զեկուցումների չնորհիւ հիմնված հաստատութիւնների յարմարութիւններէ:

Պ. մեղադրողին շատ տարօրինակ է թւում, որ օրինակելի միակերպութիւն չէր տիրում քաղաքային տուրքեր հաւաքելու գործի մէջ, բայց թէ որքան դժուար բան է այդ միակերպութիւնը ստեղծել, մեղ ցոյց է տալիս մաքսային տուրքերին եւ երկաթուղիական տարօրինակներին վերաբերեալ չընթերցականների անասանաքանակութիւնը:

Ասում են, թէ թղթերից մի քանիսը պակասում են քաղաքային վարչութեան գործերում: Բայց այդ հանգամանքը նկատվել է մեղադրեալների պաշտօնակութիւնից յետոյ եւ այդ հանգամանքը նկատելուց առաջ քաղաքային վարչութեան թղթերը անդադար պահանջվում էին թշնմալի կատարող անձերի կողմից եւ որովհետեւ թշնմալի կատարող անձերը, թղթերը վերցվում եւ վերադարձվում էին առանց կանոնաւոր ցուցակի: Չէին կարող արդեօք այդ ժամանակ կորչել մի քանի թղթեր, եւ ինչ մեղք ունեն այդ բանում մեղադրեալները:

Այնուհետեւ թուելով այն բոլոր պարտականութիւնները, որոնք նկատմամբ իշխ. Արդութեան մեղադրվում է անփութութեան եւ անգործութեան մէջ, պ. Տեպլինսկո փաստօրէն ապացուցանում է, որ, ընդհակառակը, մեղադրեալը այդ բոլոր պարտականութիւնները կատարում էր առանձին եռանդով:

Կարծեք, — ասում է նա, — մեղադրանքի բախտը լինի այդպէս: Ամեն տեղ, ուր նա անփութութիւն եւ անգործութիւն է տեսնում, փաստերը, ընդհակառակը, ցոյց են տալիս եռանդուն հողատարութիւն եւ աչքի ընկնող գործունէութիւն:

Պ. պրօկուրօրը հեղուկեմամբ էր խօսում տուրքերի հաւաքումը վերահսկող այն պաշտօնեաների մասին, որոնք լռելի հատիկներով էին հաշիւ տեսնում: Եթէ մարդ բոլոր է թողարկում:

մանակ աւելի ուղիղ են համարվում. (նվ է համարում). երազները աւելի հաւանական եւ ուղիղ են համարվում ամառը եւ ձմեռը...

«Առաւօտեան արշալոյսի եւ նոյն իսկ արեգակի ծագման ժամանակ եղած երազները նրա համար են աւելի ուղիղ գիշերվածներէր, որովհետեւ այդ միջոցներում մարդկային սիրտը աւելի հանգիստ, օգին անդորր է, իսկ ուղիղ մաքուր եւ վատ գործընթացից ազատ:

Ձը գիտեմ ընթերցողը բան հասկացաւ այս «գործընթացից», բայց մենք հասկացանք միայն մի բան, այն, որ պ. Ախիլանսը լաւ կանխ, որ ֆիզիոլոգիական ու հոգեբանական մեկնութիւններից իրան հետեւ պահէ ու մեր խեղճ ժողովրդի գլուխը իր «գործընթացից» չը ցնէ...

Այս 20-րորդ դարի պիւթիան մինչեւ անգամ մի երես նուիրել է ճերմակների կատարման ժամանակին: Օրինակ, այսպիսի տղայաբանութիւններ. «այն երազները, որոնք պատահում են գիշերվայ ժամը 4-ից մինչեւ առաւօտ, կատարվում են (չատ հաստատ է խօսում պարոնը) կամ 10 օրվայ կամ 10 ամսվայ եւ կամ մի տարվայ ընթացքում: Բայց մի տարին ինչ, պարոնը մինչեւ 15 տարի պատահականաւոր է իր երազների համար. «այն երազները, որոնք լինում են երեկոյան 9 ժամից մինչեւ կէս գիշեր, այսինքն ժամը 1-ը (եւրեւի կէս գիշերին պարոնի ժամացոյցը մէկն է խփում) կատարվում են ոչ առաջ քան 9, 10 կամ 15 տարվայ ընթացքում»:

Եւ խնայում եմ ընթերցողին ու վերջ եմ տալիս քաղաքացիներին:

Բայց այս օրինակելի օրացոյցի մէջ ուրիշ շատ գործեր ել կան:

Մենք ծանօթացանք պարոնի հոգեբանական գիտութեան հետ, այժմ տեսնեք նրա բժշկական-առողջապահական տեղեկութիւնները:

Ահա մի քանի օրինակներ.

Թ ո ճ ա խ տ ի դ է մ Ե Մ ի հացի գալ կանգնելի

նութիւնից եւ լռելի հատիկներով է հաշիւ տեսնում, կը նշանակի բարեխղճութեամբ է վերաբերվում իր պարտականութիւններին: Լաւ կը լինէր, ի հարկէ, եթէ քաղաքային տուրքեր հաւաքողները մայրամատիկներ լինէին, բայց արտեղից կարելի է ամսական քան թուելի ռոճիկով մայրամատիկներ վարձել:

Ասում են, մեղադրեալները անփութ են գտնվել սուր-վարակիչ հիւսնայինների բարակների շնորհիւ եւ սպանդանոցի վերաշնորհիւ գործում: Ասում են, կանոնաւոր յատակագիծ կազմված չէ եղել եւ, երբ ստուգել են եւ ընդունել չէնքերը, արձանագրութիւն չեն կազմել: Սակայն, դուք գիտեք, պարոն դատաւորներ, որ այդ չէնքերը կառուցվել են վերահաս վտանգի երկիւղի տակ: Վկաները հաստատեցին նոյնպէս եւ այն, որ ստուգումն տեղի է ունեցել: Ուրեմն ինչո՞ւ են մեղադրմեղադրեալները, պ. պրօկուրօրի ասելով: Նրանում, որ նրանց ժամանակ կառուցված չէնքերը քննելիս գտել են այնքան աղիւս, այնքան քար ու կիր, որքան պէտք է, բայց թուելով քիչ է եղել գրով:

Ասում են, մեղադրեալները լաւ չեն պահպանել քաղաքապետական կառուցները: Ուրեմն նրանք կորցրել են այդ կառուցներից որ եւ է մէկը: Չէ, ասում են: Բայց եթէ ոչինչ չեն կորցրել, կը նշանակի լաւ են պահպանել: Իշխ. Արդութեանի չնորհիւ նոյն իսկ 196 հողաբաժին խլվել են գրաւողների ձեռքից:

Ինչո՞ւ, ասում են, Նաւթիւ-ձալա հողաբաժինը չէր չափադրվում: Ինչո՞ւ չէին փնտռում այդ հողաբաժինը կապալով վերցնողներին: Բայց մի՞թէ, պարոն դատաւորներ, երբ մի տեղ ճիշդ որ բաւականաչափ նախ կայ, կարեւորութիւն կայ կապալառուներին փնտռելու: Նրանք իրանք կը գտն, եթէ չափադրվելու բան լինի: Այ երբ Նաւթիւ-ձալալում նախ «Փօստան» խփի եւ քաղաքային վարչութիւնը չը չափադրի նախ, այն ժամանակ կարելի կը լինի մեղադրել նրան:

Գնահատական տուրքի ապառիկների մէջ պ. պրօկուրօրը ապառիկների գումարը աւելացրեց մօտ հարիւր հազար ռուբլով: Եթէ ուղիղը այդ սխալը եւ հանեք պետական հիմնարկութիւնների եւ այն այդպիսի ապառիկների, կը մնայ միայն 100,000 ռուբլու ապառիկ: Պ. պրօկուրօրը անուշադիր է թողել մի հանգամանք: Քաղաքային կանոնադրութիւնը իրաւունք չէ տալիս քաղաքային վարչութեան ստիպողական միջոցների դիմելու այդ տուրքերը հաւաքելու համար: Առաջին վից ամսվայ ընթացքում: Եթէ պ. պրօկուրօրը նեղութիւն կըրէր այդ տեսակետից քննել հարցը, գուցէ համոզվէր, որ այդ 100,000 ռուբլու մէջ միայն մի չնչին գումար են կազմում այն ապառիկները, որ քաղաքային

ծեծած սերմ եւ այնքան էլ հաճարի մաղած աւելի խառնել մի քիչ կաթի մէջ, յետոյ կաթը ցնել վրան եւ այն, ու խմել: Այս է այն փրկարար բաղաձիւր, որը երկրաբանները բոլոր բժիշկները որոնել են միշտ եւ որոնում են այսօր ու չեն գտնում: Պարոն Ախիլանսին էր վիճակված փրկել մարդկութեան 1/3 մասը, որը ամեն տարի մեռնում է թոքախտից:

«Այս հասարակ, սննդաւոր, ափենա-հեշտ եւ անմեղա զեղով բժիշկների քննած ու անբուժելի համարած շատ հիւանդներ եւ բժիշկները:

Այս վարկերի խօսքերով է վերջացնում Ախիլանսը իր բաղաձիւր նկարագրութիւնը:

Այնքանազօրօցի Ախիլանսի դասերը համբիւս չեն տուել երեւանցի Գուլամիթեանին:

Պ. Գուլամիթեանը մի լաւ բան է արել — երազներն չէ դրել, բայց դրա փոխարեն մի քանի վարկերով բժշկական խորհուրդներ է տալիս: Օրինակ:

Փ ո ռ ա ց ա լ ի կ ա մ լ ո ճ ի դ է մ Ե Վերցնել 1 ըրեմկայ լաւ կօնեակ եւ վրէն աւելացնել 10 կաթիլ միամանկ կապով, որ օգնում է:

Դ ո ղ շ ը ռ ո ց ք ի դ է մ Ե Վերցնել 1 չի Սանտուրիանկոյէ հին դինի, 3 միսիւլ խինի, 10 միսիւլ նաղիւր, սոքա խառնել գինու մէջ եւ դնել արեւը մի օր, յետոյ վերցնել եւ գործ ածել հաց ուտելուց առաջ, օրը 3 անգամ, մէկ-մէկ փոքրիկ բիւլկայ, որով եւ վերջանում է բոլորվելը» (գուցէ ընթերցողը կարծէ թէ միայն այդ սարսափելի խառնուրդն է «վերջանում բոլորվել», ոչ, — դողէրոջն էլ է վերջանում):

«Բ ե ռ ա ն ը ո ղ ո ղ ե լ ու հ ա մ ա Ր, երբ ց ա լ է զ գ ու ը (ն ի վ յ ա յ տ ն ի չ է): Վերցնել Մ ա Ր ի գ ա ղ ու ս լ լ ի կ ա տ ի կ ի ա լ ի կ ա լ ի ն, հայցնել ջրի մէջ մինչեւ որ թունդ վարդի գոն ստանայ, յետոյ վերցնել եւ բերանը ողողել, որ լաւ օգնում է ու լաւացնում»:

վարչութիւնը իրաւունք ունէր ստիպողաբար պահանջել:

Դուք գիտեք, որ քաղաքային վարչութիւնը յաճախ գիտում էր պօլիցիայի օգնութեան, բայց պօլիցիան այդ կողմից շատ քիչ զէպքերում էր օգնում: Նրանք Հասկանալի է ուրեմն, թէ ինչու քաղաքային վարչութիւնը բոլոր զէպքերում չէր գիտում պօլիցիային: Ինչու դատարանին չէին դիմում, ասում է պ. պրօկուրօրը: Բայց չէ որ յայտնի է, որ դատարան ընկած այդպիսի գործերը քաջելվում են անվերջ:

Այս գործի նախնական քննութիւնը 12 հատոր է կազմում: Կարելի էր միթէ այդքան հատոր գրել անգործութեան մասին:

Պ. պրօկուրօրը ցատում էր, որ այստեղ չը կայ քաղաքացիական պահանջատէր, որ հաշուէր քաղաքի կրած վնասները: Բայց չէ որ մեղադրական իշխանութեան պարտականութիւնն էր հաշուել այդ վնասները, — եթէ եղել են նրանք, — մի եւ նոյնն է մասնակցում է գործին քաղաքացիական պահանջատէր, թէ ոչ:

Պ. պրօկուրօրը խօսում էր Թիֆլիսի ազգաբնակչութեան մասին, որ իբր թէ վնասվել է մեղադրեալների չնորհիւ եւ որ անհամբերութեամբ սպասում է, որ դուք մեղադրեք նրանց: Բայց եթէ այդպիսի մարդիկ գտնվէին Թիֆլիսի ազգաբնակչութեան մէջ, պ. պրօկուրօրը անշուշտ հրաւիրած կը լինէր նրանց իբրեւ մեղադրութեան վկայ:

(Կը շարունակվի)

ՆԱՄԱԿ ՄՈՍԿՎԱՅԻՑ

Դեկտեմբերի 16-ին
Թէ որքան ողորմելի եւ անտալտ են մեր քահանաները, այդ ցոյց է տալիս քահանայ Պօպօվանի վարժուքը՝ դէպի իր պաշտօնակից էմմանուէլ քահանայ Նաղարեանց: Ամսիս 11-ին եկեղեցում կատարվում էր նորերս վախճանված Տէր-Ղուկասեան քահանայի թմբաբան պատարագ: Մենք չենք ուզում հանգուցեալ քահանայի մասին խօսել, որովհետեւ մեռածների մասին ընդունված է ասել՝ կամ վատ, կամ ոչինչ: Մենք ընդունում ենք վերջինը: Թաղման հանդէսը կատարելուց յետոյ էմմանուէլ քահանայ Նաղարեան դաւաճական է ասում, բացատրելով ընդհանրապէս քահանայի կոչումը եւ նրա պարտականութիւնները դէպի իր հօտը. Պօպօվան քահանան, Նաղարեան քահանայի բոլոր ասածները իր վրա ընդունելով՝ դուրս է գալիս եւ զանազան անտեղի ակնարկներով նրա հասցէին, սկսում է ճողմաբանութիւններ... Փա-հանայի այդ տեղը վարժուքը վերին աստիճանի անախորժ տպաւորութիւն է թողնում աղօթողների վրա: Արձանագրելով հաղաբաւոր այդ տեսակ տխուր երեւոյթներից մէկը, ցատում

ենք, որ մեր քահանաները չը գիտեն անգամ Աստուծու տաճարում իրանց մարդավայել պահել...

Տխուր երեւոյթ է եւ Մօսկվայի հայ ուսանողութեան ապերախտ քայլը դէպի մեծ բարերար Յ. Լազարեանի յիշատակը: Ինչպէս յայտնի է, Մօսկվայի ուսանողութիւնը վերջին տարիներս «Հայկական երեկոյթների» ծրագրերը զարգարում է զանազան պատկերներով, նայելով թէ ինչ աչքի ընկնող ուրախ կամ տխուր երեւոյթ է եղել հայկական կեանքում այդ տարվայ ընթացքում: Այս տարի երեկոյթի ծրագրերը զարգարված էր Միխիլար արբասօր եւ Գրիգոր Ջանչեանի պատկերներով: Ձը գիտե՞ք ինչու համար ուսանողութիւնը արժանի չէր համարել զետեղել եւ Յ. Լազարեանի պատկերը, մի մարդու, որի այս տարվայ մահվան հարեւրամեայ յիշատակի հետ մեծ երախտիքներ էին կապված թէ դէպի հայ ազգը եւ թէ, մասնաւորապէս, այդ ազգի ուսանող սերունդը, որի Մօսկվայի ուսանողութեան մի յայտնի մասը լինում է Յ. Լազարեանի կառուցած ձեռնարանից: Ինչպէս լուր եւս հաստատ աղբիւրներից, երեկոյթի յանձնաժողովի անդամներից հին ուսանողներ առաջարկում են նոյնպէս զետեղել Յ. Լազարեանի պատկերը, սակայն մեծամասնութիւնը մերժում է այդ, համարելով դրան ոչ այնքան նշանաւոր երեւոյթ:

Միևնուհի հակառակ ուղղութիւն է նկատվում տեղիս հայ տիկիկների եւ օրիորդների մէջ: Լուր ենք հաստատ աղբիւրից, որ մի խումբ հայ օրիորդներ եւ տիկիկներ, տօներից յետոյ ուզում են մի խառն ներկայացում տալ՝ հայերէն եւ ռուսերէն լեզուներով՝ յօգուտ այստեղի կանանց ընկերութեան ի սրտէ ուրախ ենք, որ Մօսկվայի հայ տիկիկները եւ օրիորդները, վերջապէս, ձանձրացած օտարախոյ զուարճութիւններից, ուզում են հայկական ներկայացումով բաւականութիւն պատճառել թէ իրանց եւ թէ հայ գաղութին, որը շատ կարօտ է բեմից հայերէն խօսք լսելուն:

Կախեթեցի

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Երեւան, դեկտեմբերի 15-ին
Դեկտեմբերի 3-ի նամակի մէջ մտել է մի սխալ. Ջանչեանի յիշատակի համար հաւաքված փողերը, պ. Յ. Տէր-Սարգսիսեանին ասելով, ոչ թէ յանձնված է պ. Կարապետ Կառաբաւկանին, այլ մասնաժողովի անգամ պ. Կարապետ Փեպեանցին: Իմ ակամայ սխալի համար հրապարակով ներողութիւն եմ խնդրում պ. Կառաբաւկանից:

Գարսեւան Աղադադեանց

Մենք ժողովրդի համար առողջապահական խրատներ գրելիս անգամ, դողողում ենք, տառն անգամ ստուգում, քննում, չափում — ձեռքում ենք, վախճանվում մի գուցէ ժողովուրդը սխալ հասկանալ մեր առածը եւ վնասել իրան, իսկ Ախիլանսեանցները ու Գուլամիթեանցները, հանգիստ խղճով մատուցանում են խեղճ դիւղացուն այնպիսի դեղեր, որոնց անունն էլ չեն իմանում եւ որոնք կարող են շատ անբաղդութիւնների պատճառ դառնալ:

Եւ չեմ ուզում երկար կանոն տալ այս հարցի վրա, եւ մտադիր եմ մի ուրիշ անգամ ծանօթացնել ընթերցողին այն հայացքի հետ, որը ունի արդի գիտութիւնը քնի եւ երազները վրա:

Մեր նպատակն էր զգուշացնել ընթերցողին օրացոյցների մէջ տալիս խորհուրդների դէմ: Յուսով ենք, որ այսուհետեւ մեր օրացոյց կաղաւթները ի նկատի կառնեն մեր ցուցմունքները եւ վերջապէս դուրս կը վերանայ օրացոյցների միջոցով այդ վնասակար ճերմակաբանները ու գուշակութիւնները: Եւ աւելի լուրջ կը վերաբերվեն դէպի բժշկական տեղեկութիւնները:

Իսկ մինչեւ եկող տարի, մենք խորհուրդ ենք տալիս ամենքին գնել եւ գործ ածել մի միայն իջմիտ ծնի պաշտօնական օրացոյցը, մնացածների գործածութիւնը մեր ժողովրդի համար վերին աստիճան վնասակար է եւ ուրեմն ամեն բանիմաց մարդ (քահանաներ, քաղաքների, կոնտրիկներին, գիւղի բանիմաց անձինք) պէտք է մաքառեն այս օրացոյցների տարածման դէմ:

Դիմում ենք նոյնպէս եւ զբաւաճաւորներ բարեխղճութեանը. յուսով ենք, որ նրանք իրանց աննշան շահի համար չեն ցանկանալ վնասակար գրքեր տարածել ամբողջ մէջ: Մասնաւոր պ. Ախիլանսեանց ու Գուլամիթեանցի օրացոյցները, որոնց տարածելը ուղղակի յանցանք է:

Բժշ. Վ. Արծրունի

վերջ դնելու համար, այլ աշխատել ազգել նրանց վրա բարոյական միջոցներով:

«Սարգս» լրագիրը առում է, թէ չը նայելով խիստ ձախճ, մասնադական գաղթականների հոսանքը արեւելեան Ռուսիայից, Ռուսիայից, Կրիմից եւ Կովկասից դէպի Կ. Պոլս անընդհատ շարունակվում է: 1400 ընտանիքներ, որոնք գաղթել են Ռուսաստանից, ընտանիքներ տեղեր են յատկացրած Բրուսայի վիլայէթում եւ Սեբաստիայի սանջակում: Զերբէդներին մի քանի հարկեր ընտանիքներ, կառավարութեան կարգադրութեամբ, ափ իջան Տրապիզոնում եւ ուղեւորվեցին դէպի Սարգս:

Նոյն լրագիրը հաղորդում է, թէ սուրճանը խնդիրը ստացաւ Չմիւնիստիւմ առանց որ եւ է գործի ապրող՝ կրէտական նախկին մասնադական աստիճանաւորներից, որոնց թիւը հասնում է 150-ի եւ որոնք խնդրում են հաւարաւորութիւն տալ իրանց ապրելու Սուրճանը հրամայեց Այդինի նահանգապետ Բեմիլ փաշային, աստիճանաւորների տեղեր բացվելու, ընդունել անշուշտ այդ խնդրատուներին եւ ոչ ուրիշներին: Վարդ է, —ասում է մի եւրոպական լրագիր, —որ փանաւորի կրէտացիները միմի պատուհան միայն լինել կարող են Այդինի նահանգի ջրհատման ազգաբնակչութեան համար:

ՄՇԱԿԻ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՌՈՒՍԱՑ ԳՈՐԾԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

20 դեկտեմբերի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ. Դեկտեմբերի 20-ին ազնուականների ժողովարանի դահլիճում տեղի ունեցաւ ռուս բնագէտների եւ բժիշկների XI-դ համաժողովի բացումը: Այդտեղ Սէքսանդր Պետրովիչ Օրէնբուրգսկու պատուաւոր նախագահութեամբ:

ՎԱՐՇԱՎԱ. Զին եւ սահմանների բացակայութեան լուրջ մտահոգութիւն է պատճառում գիւղատնտեսներին: Դեկտեմբերի 19-ին տարութիւնը 7 աստիճան էր:

ՐՕՍՏՈՎ ԴՕՆԻ ՎՐԱ. Երկարատեւ ընդմիջումից յետոյ կրկին անձրեւ սկսվեց: Նաւահանգիստները իրարէն շարունակվում է:

ՍԱՐԱՍՈՎ. Նահանգական ղեկավարի վարչութեան նախագահ ընտրված է Կամիլինի գաւառական ազնուականութեան պարագլուխ Կոնստանտին Ֆիլիպ:

ՍԱՐԱՍՈՎ. Նահանգական ղեկավարի ժողովը փակված է:

ԿԻԵՎ. Բաղադր վերեւ եւ ներքեւ Դեկտեմբերի 20-ին աստուծոյ, հաղորդակցութիւնը դիմացի ափի հետ շոգեխաւերով է կատարվում:

ԳԼԱՅՊՈ. «Քէյտերի գործակալութիւնը»: Մոսկային միջնադարից ի վեր աստիճանաւորներին կայսրուհի նախաճաշի ներկայացնելը երկու նաւեր, առաջին տեսակի հինգ զրահակիր կրէտացիներ եւ երրորդ տեսակի երկու կրէտացիներ շինելու համար: Նաւերը կուսնան ամբողջ բրիտանական նաւատորմի մէջ ամենախաշտը թիւանութեամբ:

ԲԵՂԴԱՐԱՆ. Ռուսաց ղեկավար Զարիկով յանձնեց սկուպչինային մի նամակ, որի մէջ Ռուսաց Թագաւորի հորհրակալութիւնն է յայտնվում այն հորհրակալութեան համար, որ սկուպչինային արեւ Նորին Կայսերական Մեծութեան անուանակոչութեան արժիւթով:

21 դեկտեմբերի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ. Բարձրագոյն հրամայված է ֆինլանդական հրացանածիգ բրիգադան վերադառնալ 1-ին ֆինլանդական հրացանածիգ բրիգադա. կազմակերպել 2-դ ֆինլանդական հրացանածիգ բրիգադան, բաղկացած 5-դ, 6-դ, 7-դ եւ 8-դ ֆինլանդական հրացանածիգ գնդերից:

Տաւրիկեան նահանգապետին Բարձրագոյն հրամայված է ներկայ լինել Կառավարչական Սենատում:

Կ. ՊՈԼԻՍ. Լանդտու յայտնեց թիւքաց ղեկավարին, որ անգլիական նաւատիրները յիշատակի դրօշակ բարձրացրին շէյխի կոնակի վրա Կովէյտում, բայց որ այդ անելու նպատակ չը կար փոխել status quo Կովէյտում. դրօշակը ծառայում էր բացառապէս նշաններ տալու անգլիական այն նաւատորմին, որ խաբար ուներ զգած Կովէյտեան նաւահանգստում, եւ որ դրօշակը ցած բերվեց, երբ այլ եւս հարկաւորութիւն չը կար: Անցեալ շաբաթ, ուրախ օր, կրկին ծածանվեց Մօրաբուխի կոնակի վրա թիւքաց դրօշակը, առաջին անգամ վերջին հինգ շաբաթների ընթացքում:

ՇԱՆԳՀԱՅ. Կայսերական պարստը ժամանեց Զիւլֆուի եւ ուրբաթ կը շարունակէ ճանապարհը դէպի Պէկին երկաթուղով:

ՀԱՒԱՆԱ. Կուբայի հանրապետութեան նախագահ ընտրված է նախնադարձ Պարա:

Խաղաղի՝ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ՔԱՆԱԹԱՐ Հրատարակիչներ՝ ՌԱԳՈՒՆԻ ՏԻԳՐԱՆԵԱՆ ԻՍԱՀԱՅ ՄԷԼԻԲ-ԱՂԱՄԱԼԵԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍՆԱԴՐ ՀԻՒՆԴԱՆՈՑ

Բ. ՆԱԽԱՍԱՐԴԵԱՆԻ

(Կաւկաս, Վարձուցով արձանի հանդէպ)

ԱՄԵՐԵՐ, ԲԱՅԵԿԻ ԿԻՐԱԿԻ ՕՐԵՐԻԿ:

Բ. Ա. ՆԱԽԱՍԱՐԴԵԱՆ—11—12 ժ. վերաբուժութեան, վնասակար (սփիւրթ) եւ մրգաւոր, հիւանդ:

Ա. Մ. ԶԻԿՈՎԱՆ—9—10 ժ. աչքի, ներքին եւ արտաքին:

Կ. Մ. ԲԱՅԵԿԻ—12—1 ժ. ակունքի, ջրի եւ կարգի:

Զ. Բ. ԲԱՐԱՄԱՆՅԱՆ—11—12 ժ. կանանց եւ երեխանց հիւանդ:

Ա. Պ. ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ—1—1/2 ժ. ներքին եւ երեխանց:

ԵՐԵՎԱՆԵՐ

Ն. Ն. ՌԱՅԻՍԱՆԻ—5—6 ժ. վերաբուժութեան եւ մարմնի:

Ա. Ն. ՇԱՐԿԱՅԵԿԻ—6—7 ժ. ներքին (չլիկաբարձ), վնաս, եւ մարմնի:

Գ. Մ. ԲԱՐԱՄԱՆՅԱՆ—7—7/2 ժ. ներքին եւ երեխանց:

Բ. Ա. ՆԱԽԱՍԱՐԴԵԱՆ—7/2—8 ժ.

Վնաս 50 և ցարժերը արիւ համախորհրդի (կենսական) եւ օպերացիայի համար առանձին:

Ս. Յ. ԱՅԿԱՆԻՇԵՎԻ—տանը, ծաղկաւառ եւ բժշկական մեքենայ: Գրքեր 11—1 ժ.:

Հիւանդանոցի վերահսկիչ:

ԲՈՒՅԻԼԻՍԻ ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ՎԱՐՁՈՒԹԻՒՆԸ

Հաղորդում է ի տեղեկութիւն ընդհանուր, թէ համաձայն Ս. Ա. եւ Բ. Ա. Ամիրովների առաջին թիւի խնդրի կանոնների, բացվել են երկու աղան տեղեր Մօսկվայի Կայսերական համալսարանում Թիֆլիսի քաղաքացի բոլոր չքաւոր ուսանողներին համար: առանց ազգի եւ կրօնի խտրութեան, որոնցից մէկը բժշկական ֆակուլտետի ուսանողի, իսկ միւսը կրկին Մօսկվայի համալսարանի ուսանողի համար, որ ֆակուլտետում էլ որ ուսանելու լինի նախ Իւրաքանչիւր թիւիկաւոր տարեկան կը ստանայ 400 ռուբլի: Ամիրովները ընդունվում են քաղաքային ուսումնական երեւոյթի: I բաժանմունքում յընթացք երկու շաբաթվայ այս յայտարարութիւնը տպագրելու օրից, Մօսկվայի համալսարանի վարչութեան վկայականի հետ (զեկտեմբերին տուած) եւ խնդրողի ծնոյնների բնակութեան տեղի վերաբերեալ ցուցումով: 1—1

Ի ԿՕՆՍՏԱՆՏԻՆՈՒՆԻ ՀԱՅՈՑ ՎՐԱՍԱՆԻ ԵՒ ԻՄԵՐԵՒԻ Նշանակեալ է անձրեւ, առանց կրկին հաճողի 28 այս դեկտեմբերի, վասն տարւոյ անդրիւ գիւղացումն տան Մայր Աթոռ Ս. Եւսեպիանի հրապարակի: Ծանկացողը կարեն դիմել ի կոնստանտինոպոլի ի նշանակեալ աւուր հանդերձ գրաւականօր եւ յառաջագոյն տեղեկանալ զպայմանաց ի դիւանատան արքին: Անգամ կոնստանտինոպոլի: 1—3 Գրիգոր աւագ ք. Տէր-Բարսեղեանց

ԵՐԵՎԱՆԻ ՀԱՅՈՑ ԹԵՄԱԿԱՆ ԴՊՐՈՑԻ Հոգաբարձութիւնը յայտնում է ի գիտութիւն ցանկացողների եւ գրավածանութիւն, թէ որոշել է շատ ձեռնտու պայմաններով եւ կանխիկ դրամով վաճառել Թիֆլիսի նախկին հրատարակչական ընկերութիւնից յիշեալ դպրոցին ծառանդութիւն մնացած նոյն ընկերութեան հրատարակած բոլոր գրքերը, ամբողջութեամբ կամ մաս առ մաս: Մանրամասն պայմանների հետ ծանօթանալ ցանկացողները կարող են դիմել Երեւանի հետեւեալ հասցեով:

Попечительству Эриванской Армянской Духовной Семинарии.

4—4

Պէտքերը բժշկական վարչութեան թաղաւորութեամբ: Մեծ արկղիկը 5 ռուբլի, փոքրը—3 ր. եւ 1 ր. 50 կ.:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ. Բարձրագոյն հրամայված է ֆինլանդական հրացանածիգ բրիգադան վերադառնալ 1-ին ֆինլանդական հրացանածիգ բրիգադա. կազմակերպել 2-դ ֆինլանդական հրացանածիգ բրիգադան, բաղկացած 5-դ, 6-դ, 7-դ եւ 8-դ ֆինլանդական հրացանածիգ գնդերից:

Տաւրիկեան նահանգապետին Բարձրագոյն հրամայված է ներկայ լինել Կառավարչական Սենատում:

Կ. ՊՈԼԻՍ. Լանդտու յայտնեց թիւքաց ղեկավարին, որ անգլիական նաւատիրները յիշատակի դրօշակ բարձրացրին շէյխի կոնակի վրա Կովէյտում, բայց որ այդ անելու նպատակ չը կար փոխել status quo Կովէյտում. դրօշակը ծառայում էր բացառապէս նշաններ տալու անգլիական այն նաւատորմին, որ խաբար ուներ զգած Կովէյտեան նաւահանգստում, եւ որ դրօշակը ցած բերվեց, երբ այլ եւս հարկաւորութիւն չը կար: Անցեալ շաբաթ, ուրախ օր, կրկին ծածանվեց Մօրաբուխի կոնակի վրա թիւքաց դրօշակը, առաջին անգամ վերջին հինգ շաբաթների ընթացքում:

ՇԱՆԳՀԱՅ. Կայսերական պարստը ժամանեց Զիւլֆուի եւ ուրբաթ կը շարունակէ ճանապարհը դէպի Պէկին երկաթուղով:

ՀԱՒԱՆԱ. Կուբայի հանրապետութեան նախագահ ընտրված է նախնադարձ Պարա:

Խաղաղի՝ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ՔԱՆԱԹԱՐ Հրատարակիչներ՝ ՌԱԳՈՒՆԻ ՏԻԳՐԱՆԵԱՆ ԻՍԱՀԱՅ ՄԷԼԻԲ-ԱՂԱՄԱԼԵԱՆ

Կ Ա Ր Ե Ի Ո Ր Ա Ջ Դ

Ով կը փափագի անհեկին գեղեցիկ եւ արժանավայել զարդ մը աւելցնել, թող բարեհաճի զրկել մեր հասցէին 2,50 ֆրանկ, 1 ռուբլի կամ 50 սէնթ, փոխարէն՝ ազանովագրեալ ծրարով, կրնոյնի հայոց սիրելի ՆԱՀԱՊԵՏ Հ. ԱԼԻՇԱՆԻ մեծադիր լուսատիպ պատկերն, յատուկ խնամքով տպուած 50 x 65 հարկաւորութեամբ մեծութեամբ, փայլուն եւ ստուար թուղթի վրա: Գործակալաց եւ մեծաքանակ զնոցաց յատուկ զեղջ կը լինի:

Վնասակ, Միսիթարեան տպարան: Հասցէ. Imprimerie Arménienne St. Lazare, Venise (Italie).

ԵՐԵՎԱՆԻ ԻՆՏԵՆՏ

Ս. ԲԱՆԱԹՐԵԱՆ

Ընդունում է երկրագործական եւ հարկաւորութեան (ԿԱՐԱՊԵՏՈՒՄ) եւ այլ տեսակի գեղեցիկ արտադրութիւններ՝ ջուր մասնակաւորելու, կանայիղացիայի, ժողովրդական, հանգիստից զանազան, անասունների բարեկարգութեան, լեռնային գործի, ճանապարհների եւ փառքների շինութեան եւ կանոնաւորութեան, քաղաքային եւ այլ անշարժ կառուածքների կարգաւորութեան յառաւիճակի վրա գրեւատական (ՕՇԵՐՈՒՄ) տարածքի համար, քաղաքային եւ այլ հողերի որոշումը, քաղաքային յառաւիճակի հաստատելու օրէնքագրական կարգով եւ այլն:

ԲԱՆԱԹ, Երկրագործական Նախարարի Կրօնաց, կամ Թիֆլիսի Ազնաւոր փողոց, Շահաւազ-ճեւերի տուն, № 39, բակում:

45—100

Съ разрѣшенія главнаго управленія по дѣламъ печати,

ПОНИЖЕНА ПОДПИСНАЯ ПЛАТА

На ежедневную политическую и литературную газету

Н А

„НОВОЕ ОБОЗРѢНІЕ“

Какъ для городскихъ, такъ и для иногородныхъ подписчиковъ подписная плата: за годъ—7 р., за полгода—4 р., 3 мѣс.—2 р. 50 к., 2 мѣс.—2 р., 1 мѣс.—1 р.; отдѣльный № въ Тифлисѣ—3 коп., въ Тифлисѣ—5 коп.

Допускается разсрочка платежа: въ 1-му января—4 р., въ 1-му июня—3 р.

Для сельскихъ учителей, народныхъ и школьныхъ библиотекъ и благотворительныхъ учреждений сдѣлана скидка: годъ, плата для иногородныхъ—6 руб., для городскихъ—5 руб.

Программа газеты, сотрудики и другія условія изданія останутся прежнія.

Подписка принимается не иначе, какъ считая съ 1-го числа каждаго мѣсяца. Подписка принимается въ Тифлисѣ, въ конторѣ газеты, Барятинская ул., д. № 8.

Редакторъ Г. Тумановъ.

1—3

Издатель Н. Тумановъ.

ԲԱՅՈՒՄ Է 1902 թ. ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՄՈՒՐՃ

ԳՐԱԿԱՆ, ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱՄՍԱԳՐԻ

(Նոր շրջան, II-րդ տարի)

Խմբագրութեան անդամներն են՝ պ.պ. ԼԵՒՈՆ ՍԱՐԳՍԵԱՆ և ԼԷՕ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐԻՆԸ

Ռուսաստանում տարեկան 10 արբ. Արաստանում՝ 12 արբ.

Կէս տարին 6 " " 7 " " 20 4.

1 ամսանոց 1 " " 1 " " 20 4.

«Մուրճ» ամսագրին կարելի է գրուել Թիֆլիսում—Խմբագրատանը (Գանդակալայ փողոց, № 21, ա. Ջանիշուղաղովի):

Խմբագրութեան այլ տեղերից պէտք է դիմել՝ Թիֆլիս, ընդ. խմբագր. «Մուրճ».

Արաստանում՝ Tiflis, Rédaction de la revue „Mourch“.

Մանրագրերը. Ով դժուարանում է Ռուսաստանում տարեկան բաժանորդագրութիւնը (10 ր.) վճարել միանուագ, կարող է տալ մաս-մաս (սկզբում 5 ր., մայիսի 1-ին 3 ր. և յուլիսի 1-ին 2 ր.):

Հասցէն փոխելու համար պէտք է ուղարկել 40 ր.

ԱՊՍԱԹԻԿ կամ ԶՐԻ ոչ ոքի չէ ուղարկում «Մուրճ»:

Խմբագիր-հրատարակիչ՝ Կ. ԿՐԱՍՆՆԻԿԱՆ

Կրակից Փոխադարձաբար Ապահովող Թիֆլիսի Ընկերութեան Վարչութիւնը

Հաղորդում է ի տեղեկութիւն Ընկերութեան պ.պ. անդամների, որ կրակի. դեկտեմբերի 23-ին, ցերեկվայ ժամի 11-ին, Բաղադրային գումարի դահլիճում, զէաք է տեղի ունենայ

Ա Ր Տ Ա Կ Ա Ր Գ Ը Ն Դ Հ Ա Ն Ո Ւ Ր Ժ Ո Ղ Ո Վ

Դեկտեմբերի 23-ին չը կայացած ժողովի փոխարէն՝ լինու համար մասնաժողովի ղեկուցումը Ընկերութեան կանոնադրութեան մի քանի յօդուածները փոփոխելու հարցի վերաբերմամբ:

Սրա հետ միասին Վարչութիւնը պատահ. ունի տեղեկացնելու պ.պ. անդամներին եւ ապահովագրողներին, որ Ընկերութեան կանոնադրութեան 27-րդ յօդուածի դրութեամբ, նշանակված ընդհանուր ժողովը յամենայն դէպս կը համալրվի կայացած, որքան թուով էլ անդամներ որ ներկայ լինեն:

(16 եւ 22)

2—2